

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Litterae Societatis Iesv E Regno Sinarvm Annorum MDCX.
& XI. Ad R. P. Clavdivm Aquaiuam eiusd. Societatis
Præpositum Generalem**

Trigault, Nicolas

Avgvstae Vindelicorvm, 1615

Residentia Nanquinensis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68733)

Residentia Nanquinensis.

Hoc anno toto in hac sede sacerdos vnus cum duobus fratribus rem Christianam procurauit. Data sunt initia gemino Deiparæ sodaliti: alterum est litteratorum, qui domi nostræ conuenirent; alterum plebeiiorum, qui domi suæ, vbi magis esset commodum, semper tamen è nostris aliquo rem vniuersam moderante. Id cur ita factum sit, procliuè est illi intelligere, qui norit, cætus omnes, ipsumque sodalitiij nomen apud Sinas suspectum esse atque odiosum, potissimum si è vulgo confletur. Quare vt res haberet minus periculi, commodius erat in priuatis ædibus, quam apud exteros tales iterare conuentus: potissimum cum Ecclesiasticæ celebritates suos in ædem sacram cogant cætus, quos augeri omnino non decebat. Id non ideo factum est, quod Ecclesia Nanquinensis aliquã patiatur perturbationem; alta enim complures iam annos pace fruitur: sed ne quid turbarum imprudentes moueremus. Deprehensum quoque est hac ratione, sodalitiij fructum latius patere, dum vniuersam familiam attingit, & nunc hos, nunc illos in loci mutatione vicinos, ad querendum, approbandum, incitandumque permouemus. Vtrumque sodalitiium semel quot mensibus cogitur, quo tempore, præter orationem, mutua colloctione, quæsitisque ac-

C 5   sponsis,

sponſis, quæ ad animorum ſalutem, vitæque
 Chriſtianæ perfectionem ſpectant informan-
 tur. Suas habet vtrumque conſtitutiones ac re-
 gulas: in quibus condendis ita Neophytorum
 ingenijs conſultum eſt, vt potiffima ſacramen-
 torum frequentationis ratio haberetur. nec nul-
 lo fructu; nam hoc ipſi inſtitutum auidè arripi-
 entes, ſolemniſſimis celebritatibus, ac præfer-
 tim in pio illo maioris Hebdomadæ luctu Eu-
 ropæos concurſus, pro modulo, puſillus grex
 imitabatur. Nec in his ſtetit fructus; nam præ-
 ter reliqua pietatis exercitia, maximè ſeſe Par-
 thenij illi ſodales probarunt adiungendis Chri-
 ſtiano gregi Neophytis. qua in re Sinæ non in-
 duſtriam ſolum, ſed & propenſionem habent
 ſingularem; nam fere è Neophytis repente fi-
 unt veritatis auditæ præcones; ab ijs enim diſſa-
 matur, vt ait Apoſtolus, ſermo Domini, ita vt
 non ſit nobis neceſſe, quicquam loqui. Ex ijs v-
 nus cum infantulum propinquum ſuum morti
 vicinum videret, neque impetraret ab ethnico
 parente, vti eum ſacro fonte ſineret ablui, domũ
 noſtram extemplo venit, ſciſcitaturus, ecqua in-
 fanti ſuper-eſſet ad ſalutem via. Edoctus, imbu-
 tum aqua ſudarium in moribundum, ritè pro-
 nunciatis ſacræ formulæ verbis, expreſſit; idque
 tanta diſſimulatione, vt Parens minimè aduer-
 teret. quam rem cum faceret narrabat poſtea ſe
 inſolito quodam gaudio perſuſum animo exul-
 taſſe:

tasse: diceret de infantuli felicitate radium aliquem ad beneficij auctorem, Deo volente, dimanasse.

Alterius quoque sodalis Neophyti feruor cum insigni fufe enituit, isque Diuinæ potentiaꝝ calculo confirmatus. Audiit fortasse vicinum suum querentem de filia, quàm importunus humani generis hostis miserum in modum diuexabat. Nam sæpe profani simulacrorum sacerdotis os habitumque mentitus, sæpe iuuenis procacis vultum, sæpe mercatorem, aut anum indutus, sub omni puellam figura vehementer ad turpissima quæque prouocabat. Quin etiam ipsos puellæ Parentes, aliosque vicinos vrgebat, vti ad se placandum, ab vberibus amotos infantes, sibi mactatos sacrificarent: ac tametsi nihil horum, quæ perficere conabatur, impetrabat, erat tamen toti viciniaꝝ permolestus. Neophytus ad hæc nihil dubius accurrit, suadetque, vti ne profanis sacris, id est suis dæmonem artibus pellere vltra tentarent; quod diu fecerant, & impensè. Non arduum fuit persuadere iam perterritis tot molestias. Deinde docuit eos vnum esse cæli terreque Dominũ, cui vt cætera omnia, ita etiã ipsa Dæmoniorũ monstra parere cogantur: eius Numinis colendi rationem apud exteros sacerdotes se iam didicisse; spondere se, si eorum consilia audierint, à Dæmonum molestijs puellam vniuersamque familiam ac viciniam liberatũ iri.

Veniç

Venit iam cupidus cum Neophyto puellæ parens, admissusque est volens ad venerandam Christi seruatoris effigiem: cuius etiam doctrinæ compendium cum sacratissimi Nominis Iesu imagine impetrauit. Eam imaginem, eiectis simulacrorum monstris, eodem loco substituit; simulque curauit, vt quam primum puella, vniuersaque familia sacræ Doctrinæ compendium memoriæ commendaret. Res mira, ex eo ipso tempore nunquam impostero ausus est Dæmon propius ad puellam accedere, vel domum ingredi; sed ex atrio minax terrere conabatur, iam diuino auxilio confirmatos. Verùm vbi iam sacris imbuti mysterijs sacri fontis suscepere lauacrum, in perpetuum ablegatus Dæmon aufugit, ipsaque cum parentibus puella conuocat vicinas suas, & ait, Congratulamini mihi, &c. & quibus potest, vt Diuinam in sua liberatione manum agnoscant, hæcenus persuadet.

Neophyti duo quemdam amicum suum eo perduxerant, vt auditis Catechismi concionibus, iam sibi persuaderet, vni Deo cultum exhibendum. Itaque infensus Idolis, domum redit, Neophytis, quos dixi, ne quo fortasse metu tener adhuc in Fide animus moueretur, comitantibus. Iisdem & socijs & auctoribus aggreditur heroicum facinus, quodque ad Diuinæ legis auctoritatem non parum valuit: nam deturbatos è folio maiestatis Penates suos in medium vicū
lēfæ

lesæ maiestatis reos producit: ibique rota inspe-
ctante vicinia, in extructam coniectos pyram,
Vulcano sacrificat: Accurrit extemplò vxor,
magnisque muliebri more eiulatibus penates
suos deplorat, à quibus per tot annos suas asse-
rebat ædes absque infortunio conseruatas. Visa
quoque res est toti viciniæ non ferenda. Itaque
in Neophytos auctores ipsumque Catechume-
num multis inuehebantur, donec euocatus ad
tumultum è Fratibus nostris vnus accurrit, eo-
que sedato, cæpit efficacissimis rationibus he-
roicum factum collaudare; inaniumque Deo-
rum nomina, non Numina, nec metuenda esse
nec colenda, docere. Vxor, priùs querula, altiùs
cæteris in animum admisit omnia: nam ex eo
tempore mariti exemplum secuta, religionis ar-
dorem à fabulis ad veritatem transtulit. Ipsi ve-
rò vicini mitiores quidem redditi, sed nimis cre-
duli, Deorum iras vindices aduersus incendia-
rios præstolabantur. Sed omnino contra cecidit.
nam hæctenus omnes eorum domesticæ res so-
lito feliciore cursu fluunt; stupentibus Ethni-
cis, qui sensim suorum Numinum inanitatem
vel inuiti confitentur. Non deerant huius gene-
ris exempla quam plurima, sed ab ijs abstineo,
ne similitudo rerum pariat legenti fastidium.
Memini dicere me suprâ, Missionis huius fru-
ctum non è solo Neophytorum numero meti-
endum, sed longè magis ex ipsa Magnatum fa-
milia-

miliaritate, quæ legis nostræ sanctitatem in intima Primorum palatia magno fructu semper admittit. Prius illud in hac sede tamen non fuit pænitendum, (nam hoc anno Tyrones supra centum ad veteranos accedere) posterius tamen supra spem enituit: nam & Magistratus totius aulæ grauissimi amicitiam nostram expetere; & ex ijs vnus Christo adiunctus est, iactaque sunt rerum maximarum, quæ anno sequente confectæ sunt, hoc tempore fundamenta. Hæc nunc dicere aggredior.

Doctor Leo, quem in Pequinensi Domicilio à P. Matthæo Ricio dixi Christo adiunctum, hoc eodem anno, recuperata valetudine, ad maiorem in hac aula Nanquinensi euectus est dignitatem. Quæ in ita, mox ad ædem nostram sacram venit, multis commemorans collata sibi, ope P. Matthæi Ricij, bonæ memoriæ, à Deo beneficia; à quo animi simul & corporis salutem accepisset: ac tamen eum Dominus nolentem ad nuptias vi morbi compulisset, intrare, nihil se tamen minus ratum habere, quod fecerat, quam si viribus integris id fecisset: velle se rem Christianam pro viribus, quam diu in hac aula degeret, promouere. Nec minus fecit, quam promiserat. nam præterquam quod tenuitati nostræ sæpe quam liberatissimè subuenit, importunis prope persuasionibus effecit, uti

Pater

Pater ad ædem sacram extruendam, à qua eum rei familiaris angustia deterrebant, animum applicaret. Adeoque intra primum suæ ad Christum conuersionis annum templa duo, in vtraque Imperij Sinensis regia, erigi curauit, ipseque primus, & præ reliquis, vtrumque opus, pro virili parte, promouit. Altero verò anno sedem nobis nouam in Nobilissimo Emporio designauit. Sed hæc fusiùs pertractanda, in annum insequentem, quo contigère, reseruantur; attingère tamen hîc visum est, quod hoc tempore fuerint quasi delineata.

Eiusdem etiam maximè Leonis operâ grauissimus Magistratum ordo, quem Sinæ Tauli vocant, domum nostram frequentare cepit. Hic ordo tametsi non parum difficilis est in admittendis ad colloquium amicis, in nobis tamen de suo rigore tantum remisit, vt quatuor è Primarijs illius tribunalis, prope quotidie domum nostram ventitarent: idque faciebant, tanta humanitate, vt inferiores sæpe id Magistratus admirarentur. In hac præcipuè Magistratum familiaritate huius Ecclesiæ quies sita est, vt ea, quam de legis Diuinæ præconibus concipiunt, opinio in ipsam legem transeat; ideoque ad eam aspiramus, & in his commemoramus annalibus, quod magna pars annui fructus in hac ponenda sit, ab æquis rerum æstimatoribus.

Duo

Duo potissimum hanc legi nostræ in hoc regno conciliant auctoritatem: alterum est opinio virtutis, quam Sinæ acutissimè internoscunt, & altissimè suspiciunt; alterum, quod hac Magistratum consuetudine nunquam ad quæstum, Sinensi de more, abutamur. Hæ, inquam, duæ res palatia nobis Primatum Sinensium aperiunt. Et, vt hoc obiter dicam; tametsi scientiarum Europæarum fama prima ferè sit eorum esca, qui nostrorum familiaritatem expetunt; tamen vbi cum nostris agere cæperunt, vltro à litterarum ad virtutis æstimationem transeunt. Quod facile est ab Ethnicis notari, tametsi virtus sit exigua. Nam cum ipsi solam virtutis vmbra in externa specie gerant, quid mirum quælibet virtutis radium ea in vmbra elucere atque conspici. Itaque animaduersum est à nostris Pequini, cum ad P. Matthæi Ricij de more gentis complorandi, cadauer vniuersa prope Magistratum vrbis Regiæ maiestas conueniret, ne vnū esse inuentum, qui diceret: insignis erat aut Mathematicus, aut Philosophus: sed in vna omnes prædicanda viri sanctitate constitisse; tametsi ita his eos scientiarum irritamentis ipse allegerat, vt quibusdam etiam è Nostris nimius in hoc genere fuisse videretur. Sed apostolico viro, huiusque Missionis primo prope parenti, multam Dominus lucem aspirabat, qua intelligeret, hanc esse ad Sinae sibi adiungendos consilij sui ratio-

rationem: qui enim ab hac Ecclesia Ethica, Physica, Mathematica planè remouenda credit, non satis intelligit Sinensium ingeniorum fastidium, quæ salutaria pharmaca, nonnisi his illita condimentis, admittant. Admonet me hic locus, vt referam, quod in hac, vt arbitror, sede à viro grauissimo vni è Nostris dictum est inter colloquendum. Annos complures, ait ille, cum socijs agere cæpi, nec vllum est domicilium vestrum, in quo non obseruauerim duo, quæ commemorabo. Alterum est, ad quæ sita omnia, quæ à vobis exquirimus, vnam esse sociorum omnium vbique responsionem: vnde colligo vera esse, quæ dicitis. Alterum est, quod nullum vquam inierim cum vllo è socijs colloquium, in quo non de Deo suo, deque sua lege opportunè importunè sermonè intulerint: vnde conijcio, Deo suo plenos esse, eiusque legem velle votis omnibus propagare. Hæc ideo commemoro, vt intelligant Europæi, quam bene collocetur hic omnis labor in talibus ingenijs pertractandis, & quam messem promittat ita ferax ager, intra incultam ipsius naturæ vastitatem.

Hanc quoque Magistratum familiaritatem mirè auxit Pauli nostri, qui est huius Ecclesiæ verè primipilus; in hanc Regiam aduentus. Nam cum expleto Parentis sui funere, in aulam Pequinensem, ad munus suum, quod ibi gerit, amplissimum reuerteretur. Ex itinere, Nanquini

D

No.ros

Nostros interuifit, ædesque nostras Maximorū Magistratum Palatijs, ad quæ summa contentione inuitabatur, præposuit; neque adduci se unquam passus est, ut in alias migraret, aut conuiuia magnatummitteret. aiebat enim, se amplius nostra consuetudine, frugaliq̃ue mēsa delectari, quàm splendidis Magistratum Nanquiniensium conuiujs. Id etiam faciebat eo consilio, (mirum enim, quam sit sagax ad rem Christianam sine periculo promouendam) ut omnes Magistratus, à quibus erat de more uisitandus, domum nostram conuocaret. Itaque in omni congressu res nostras, legisque nostræ sanctitatem mira dexteritate ingerebat; qua ex re non exigua rei Christianæ adiumenta dimanarunt. Vnum seligam; quia insignius: multum promouisse eum uiri grauissimi conuersionem, quam nunc ingredior.

In hac regia gerebat amplissimum Magistratum uir grauissimus, Hiu cognomento, eratque vnus è quatuor primis huius aulæ capitibus; cuius munus apud Sinas Tumchimsu dicitur) & in Europa non admodum discrepat à Cancellarij supremi munere. Ad eum libelli omnes, quotquot ad Regem Nanquino destinantur, perueniunt. quos si transmiserit, ad Regem penetrabunt; si retinuerit, tradi omnino Regi non poterunt. Id ideo fit, ne Parergarum multitudine obruatur. Præterea vniuersa aulæ
negotia

negotia ipse quoque attingit. Is itaque iam dudum nostris utebatur familiariter; non hic solum, sed etiam in aula Pequinensi, in qua etiam grauiissimos gesserat Magistratus. Sed hac nostrorum familiaritate, nihil diu spei dederat, probatum iri sibi nostræ fidei dogmata: quin potius ijs se non parum fuisse infensum; postea non semel fassus est. Nam cum perditè deditus esset longioris vitæ, & alchimix præceptis inquirendis, non poterant ei nostræ fidei dogmata, quæ & vitam hanc, & opes spernendas docent, non summopere displicere. Itaque infensiore erat in P. Ricium animo, quod nuper libellum edidisset in quo paradoxa nonnulla de vitæ breuitate, de expetenda morte, deque spernendis opibus, & huius vitæ oblectamentis efficacissimis rationibus confirmabat. Eodem prope animo iam Catechismi ab eodem editum volumen euoluerat; in quo ei alia multa displicebant; sed maximè id, quod acrius, ut ipsi videbatur, Idolorum cultum impugnaret. Verùm enim verò Deus eum sibi & Ecclesiæ suæ designarat. nam tametsi hoc erat in legem Diuinam animo, tamè à Nostrorū consuetudine, qua alijs ex causis delectabatur, nullo vnquā tempore abstinuit. Et Nanquini quidē cum eā studiosiùs coleret, tentare hominē cæpit Pater, qui huic sedis præest, qua re potissimū delectaretur; ratus, eū sibi prius arctè deuinciendū, quàm ea ingeret, à quibus tātōpere abhorrebat. Vix aliàs clariùs patuit,

quantum ad rei Christianæ incrementum valeat apud Sinarum primores Mathematicarum disciplinarum irritamentum His vbi eum Noster vidit oblectari, sphaeram, globumque cosmographicum dedit; adiectis breuibus ac dilucidis, Sinenſi lingua, explanationibus: quas ei ſubinde, cupidiffimo auditori, prælegebat. Adiecit & topographicam totius vniuerſi delineationem, geometricasque turritim, & huiusmodi rerum, dimensiones. His cum eum ſibi mirum in modum conciliaſſet, diſſimulato ſemper eo, in quem maxime collimabat, ſcopo, demum vbi iam ſatis delinitus videbatur, aggredi eum cepit in hunc modum, Dicentem fortè fortuna inter colloquendum audierat: mirari ſe Patrem, hominem externum, cui nunquam antehac notus fuiſſet, tanto ſe amore proſequi, vt tam inſignia docuerit, nullo præmio, nullâ impoſterum ſpe. Sunt enim Sinæ inter omnes huius orientis nationes prope ſoli beneficiorum non immemores, & grati. Tum Pater exiguum hoc eſſe ait præ eo quod in votis habebat; quid enim prodeſt ſiderum curſum contemplari, ipſum negligere ſiderum conditorem? Rogare ſe igitur pro amicitia etiam atque etiam vt quam propenſionem in ediscendis ijs, quæ minoris erant momenti, præ ſe tulerat, eandem ad animi ſalutem procurandam adferre ne grauaretur; **confidere ſe fore vt oblectamenti nihil minus,**
utilita-

utilitatis certè plus aliquando inde esset relaturus. Generosum animum pupugit noua promissio, cui annuens spondit se facturum quod tam amicè rogaretur; nec defuit Patris votis, quatuor enim quos in eius gratiam scripserat dilucidè ac breuiter, de Deo, de anima, immortalitate, deque peccati lue in omnes origine naturæ transmissa, ac denique de Christo homine, commentarios attentè magnòque fructu euoluit: Id eo consilio fecerat Pater vt congressuum cum homine occupatissimo breuitatem vtili lectione refarciret; Et verò eo sunt ingenio Sinæ, vt scriptis faciliùs quàm disputabundis congressibus conuincantur. Auctore quoque eodem Patre, quem priùs cum fastidio legerat P. Matthæi Ricij Catechismum legendo repetijt; Et quoniam eum iam alto legebat animo depulsa nausea sensit suauitatem veritatis. Iam igitur nihil dubitabat vnã esse legis nostræ coniunctam cum summa sanctitate veritatem; sed humani generis hostis ne sine prælio hæc sibi præda eriperetur, tribus eum maximè telis impetijt. Quia enim vt dixi, perditè multos annos vitæ longioris & alchimix præcepta ita fuerat consecretatus, vt etiam scriptis ea de re libris iam è discipulo Doctor haberi posse videretur; non faciliè tot annorum studia, sumptus, famam, ac spes etiam vanas profundendas suggerebat. Alterum telum nihilo priore leuius fuit. Solent

D 3

Sinæ

Sinæ festorum suorum vanitate delusi, fastos ad omne negotium dies eligere, nefastos repudiare, ex ea vna re negotiorum prosperos & aduersos euentus pendere arbitrati, hanc ille consuetudinem nimis credulus per omnem vitam tenuerat, quam cum videret sibi per legem Diuinam imposterum non licere, subuerebatur ne prosperum rerum suarum cursum aduersis nefastorum siderum cursibus inhiheret. Laborauit non parum pater vt hæc tela veritatis clypeo retunderet, idque non in congressibus solùm sed scripto etiam, vt lecta veritas altiùs in animum penetraret: Non paucos dies tenuit ea colluctatio, sed demum euicit vis agnitæ veritatisquæ cælestibus immissa radijs errorum tenebras suo splendore discussit. Sub idem tempus accidit aduentus Doctoris Pauli Nanquinum cuius non congressu minus quàm exemplo inclinatus iam animus in veritatis partes ruit, Nam diè quadam Patri scribit se iam superatis dubitationum suarum nebulis Diuinæ lucis auroram aspexisse, cupere sibi mitti Christi Seruatoris effigiem, quam iam suscipiebat venerandam; simul eleemosynæ nomine argenti pòdus non exiguum dono mittit. Donum remisit Pater, ne Imaginem vendidisse videretur; ipse deinde cum ea effigie quam petebat mirè lætus subsequitur. Initio ex postulauit de remisso munere, sed vbi causas audiuit, non cessabat laudare institutū. Sacram porro Iconem quâ potuit maiestate

iestate suscepit, indutus Magistratum quos ges-
 serat insignibus. Inde Mysterijs fidei nostræ no-
 uus Catechumenus audiendis animū applicuit;
 verū interim cum Baptismi dies adueniret no-
 uo eum telo Dēmon aggreditur. Impostor ne-
 scio quis venditabat se auorū effigies ac nomina
 si quæ forte intercidissent, posse restituere. Solēt
 enim Sinæ hæc in familijs suis studiosissimè cō-
 seruare. Catechumeno porro nostro exciderant
 omnes in ædium suarum incendio; nam cum Ia-
 ponij piratæ eam in partem in qua est eius natale
 solum populabundi irrupissent, auorum effigies
 & libros quibus eorum nomina continebantur
 amiserat; magnum erat hoc telum ad eum anti-
 quis superstitionum imposturis inuoluendum;
 Et quidem initio specie pietatis delusus, impo-
 storem ad se ad dictam diem vocauerat: verū
 cum attentius rem inspexisset, subdubitare cæ-
 pit, ne quid ea re contra legis Diuinę quam susci-
 piebat iura peccaret, ergo Patrem scripto consu-
 lit, à quo edoctus impostorem illum si quod se
 facturū spondebat reuera præstaret, eum Dæmo-
 nis malis artibus id facturū, quod esset illicitum,
 at si Dēmonis artes minimè interuenirent, quod
 spondebat minimè præstiturum, quod esset va-
 num. Hoc dilemmate conuictus, nuntium im-
 postori remisit, neque eum ad congressum am-
 plius admisit. Itaque iam diuino fauore vi-
 ctor, domum nostram magno Curialium suo-
 rum comitatu ad eluendas sacro fonte

veteris vitæ maculas aduenit, & sacro Ioannis nomine in Baptismo est appellatus, atque hic omnino est Magistratum, qui non pauci nomina Christo hæcenus dedere, summus, si quis enim fortasse dignitate superior est, eam dignitatem post Christiana sacra suscepta fuit consecutus. Cum domum sese Pater recepisset nouus tyro remissum argenti pondus cum alijs pretiosis muneribus ad Patrem denuo misit, sed remissum etiam nunc fuit, nullum enim sub Baptismum munus à Neophytis accipimus ijs ex causis, quibus initio dixi nos permoueri, ne solemnem Magistri electionem ex more Sinensi admittamus, quas causas vbi audiuit multò etiam magis quàm prius admiratus, apud omnes hoc nostrum institutum prædicabat: ne tamen accepto beneficio ingratus videretur, ipse domum nostram magno apparatu venit gratiam habiturus. Paucos dies tenuit commune gaudium nam parens iam decrepita sub id tempus diem suam obiisse nunciatur: quamobrem deposito ex more Magistratu domum ad funus procurandum triennemque luctum repetebat; abeuntem persecutus est Pater, vt in itinere de Parentis suæ funere, quæ in suis gentilium erroribus interierat, ita procurando eum moneret vt nihil contra legis Christianæ scita peccaret: medium diem ea collocutio tenuit, & vltimus perrexisset Pater nisi ab eo prohibitus esset. Cum igitur in digressu mo-

su moneret eum Pater vti præceptorum Diu-
 norum memor ad eorum normam sua omnia
 dirigeret, respondit; atqui vt videas quàm tena-
 citer animo inhæreant, scire te volo Pater, me
 ex factorum Sinensium præscripto hodiernodie
 iter suscipere prohiberi. Sed hunc ipsum diem
 studio elegi, vt ægrè illi faciam qui me per tot
 annos tam fædè delusit. Mirè lætus hoc respon-
 so Pater domum repetijt, ipse iter suum est pro-
 secutus; quo exacto amoris plenas litteras ex-
 rauit, beneficijs gratiam referens, rogabat vt ad
 se in suscepta fide confirmandum è socijs vnus
 aliquis quàm minimo fieri posset incommodo
 mitteretur; quod vt fieret est deinde procura-
 tum. Porro cum abiit Ioannes Noster remissum
 bis argenti pondus apud Leonem, in scio Patre
 deposuit; vt cum ædes sacra, quam Pater cum
 eodem Leone meditabatur, assurgere cæpisset
 ad ædificij sumptus Patri in manus traderet; nec
 hoc solum fecit, sed inde ab domo patria oppor-
 tunis subsidijs sua sponte ædis extruccionem
 sæpius adiuuabat. Hoc Neophyto tantùm ac-
 creuit rei Christianæ dignitatis, ut Deo ingentes
 sint gratiæ habendæ, qui his columnis Ecclesi-
 am Sinensem tam aptè fulcit. Ipsi quoque Neo-
 phyti qui norunt quanti sit res ista momenti,
 mirè læti in Domino exultant sperantque no-
 biscum in dies meliora.

Verùm quoniam ad rerum gestarum huius

D 5 domici-

domicilij finem propero, non omittendus est Neophytorum feruor in sacra Dominici Natalis nocte celebranda, anno iam tum exeunte. Nam sub noctem magno numero in ædem sacram conuenère, eamque totam in expiandis criminibus, oratione, pijs colloquijs posuère; asserentes videri sibi nefas ea nocte sopori indulgere, quàm sibi nascenti Dominus elegisset. Subodoratus est hunc cætum Leo noster, itaque etiam ipse prima nocte dimissis iam curialibus, cum filijs domum nostram venit, ceterisque adiunctus omnibus ad pietatem dux & caput fuit, qui mirum in modum tanti viri exemplo permoti Dominicum Natalem quo poterant pietatis sensu celebrarunt.

Residentia Nanciana.

Hanc vineam excoluère sacerdotes duo & fratres nostri quinque, quanquam ex ijs quatuor societatis nostræ rudimentis in tyrocinio occupati, studiosius se ipsi quàm cæteros excolebant; quo expleto, societatis Nostræ vota emiserunt, idque tanto spiritalis gaudij ac pietatis sensu ut à suauissimis fletibus minimè sibi temperarint. Et sanè Sinensia ingenia mirè videntur ad omnem pietatem facta, ita hi fratres nostri vocationis nostræ spiritum imbibunt nihilo ut ab Europæis differre videantur.

Hoc tempore sacella duo non domestica sed